

KAPITEL 3 / CHAPTER 3³

THE ASPECT FROM THE HISTORY OF MEDICINE: LATIN BOTANICAL NAMES OF MEDICINAL PLANTS AND THEIR PROPERTIES

DOI: 10.30890/2709-2313.2023-17-04-007

Вступ

Від незапам'ятних часів для лікування різних захворювань людина використовувала лікарські рослини, а цілющі властивості трав у різні часи неодноразово згадувалися у працях філософів та лікарів. Рослини в той далекий час були і їжею, і ліками. Відомості про використання цілющих властивостей рослин можна знайти в пам'ятках прадавньої культури – санскритською, старовірською, китайською, грецькою, латиною. Існує відомий вислів середньовічного вченого, філософа і лікаря Авіценни: «Три зброї є у лікаря: слово, рослина, ніж». Проте науковці невпинно вивчають склад лікарських рослин, виділяють із них активні компоненти, досліджують дію й можливість застосування в схемах лікування та профілактики найрізноманітніших захворювань. Сучасні класифікації ґрунтуються на терапевтичній дії й ефектах лікарських рослин.

Кожний лікарський препарат має свою номенклатурну назву, якою він позначається в Державній Фармакопеї та офіційних документах. Сукупність назв всіх лікарських засобів, які вживаються на теперішній час, називається сучасною номенклатурою лікарських засобів.

До неї входять:

1. Назви лікарської сировини рослинного походження-органів і частин рослин, а також продуктів первинної переробки

2. Назви лікарських препаратів – витяжок з рослинної сировини (настоянки, настої, відвари, екстракти).

3. Назви сироваток, вакцин та анатоксинів.

4. Тривіальні назви органічних хімічних речовин:

1) Індивідуальних хімічних речовин, отриманих з рослин (глікозидів, алкалоїдів);

2) Синтетичних речовин та їх сполук (солей, ефірів)

5. Назви препаратів із вказівкою повної форми ліків(мазей, таблеток, свічок, очних плівок)

6. Фармакопейна хімічна номенклатура (назви хімічних елементів, оксидів, кислот, солей)

Назви рослин, які вживаються у фармакопеї, фармакогнозії, фармакології та

³Authors: Ivanova Tetiana

рецептурі, тобто в номенклатурі лікарських засобів, дуже часто відрізняються від назв рослин у ботанічній номенклатурі.

У ботанічній номенклатурі, за принципом шведського вченого К.Ліннея, кожна рослина має дві назви:

- 1.родову (виражається іменником)
- 2.видову (найчастіше виражається прикметником, рідше- іменником)

У ботанічній термінології назву роду прийнято писати з великої букви, а назву виду з малої. У фармацевтичній термінології рослини звичайно мають тільки одну назву: або родову, або видову. Однак, фармацевтичні назви рослин можуть складатися з кількох (переважно двох) слів, як у ботаніці.

Зокрема, згідно з фармакологічною класифікацією, лікарські рослини поділяють на групи:

1. що діють на серцево-судинну систему;
2. що діють на шлунково-кишкову систему;
3. що діють на центральну нервову систему;
4. що діють на ендокринну систему;
5. що діють на імунну систему;
6. що діють на органи дихання;
7. що діють на нирки і сечовивідні шляхи;
8. що діють на шкіру;
9. використовуються при інфекційно-запальних захворюваннях;
10. використовуються при авітамінозах;
11. використовуються при кровотечах тощо.

Основна частина. Познайомившись з інформацією в статті це сприятиме більш глибокому розумінню студентами спеціальної термінології, підвищенню професійної грамотності та загальнокультурного рівня майбутніх спеціалістів, активізує сприйняття та запам'ятовування лексичних одиниць. В статті містяться ботанічні назви рослини латинською та українською мовами, родова та видова назви рослини у словниковій формі, етимологічну довідку, яка пояснює походження кожного слова (слова грецького походження наводяться на грецькою та латинською мовами), назва лікарської рослинної сировини із зазначенням лікарських форм та основних препаратів, виготовлених з цієї сировини, додаткову інформацію про історію вживання рослини, легенди чи перекази про неї різних народів, які допоможуть у подальшому їх застосуванню у медичній сфері. Отже, розглянемо декілька найменувань рослин та їх властивості.

1. *Achilléa millefólium* L. — тисячолистник звичайний; деревій звичайний

Рід. назв. *Achillea*, ae f - від грец. *Achilleus* (Ἀχιλλεύς - при належному Ахіллу, ахіллесів). Деякі вчені вважають, що назва рослини утворена від грец. *chilos* (χίλος - трава, корм) або від *chilioi* (χίλιοι — тисяча), що характеризує багаторазово розсічене листя рослини.

Перегляд. опр. *millefolium*, ii n (*mille* - тисяча, *folium*, ii n - лист) - деревій.

Лік. сировина:

- 1) *Hérba Millefólii* - трава деревію;
- 2) *Flóres Millefólii* - квітки деревію.

Має сильно виражену ранозагоювальну, кровоспинну, протизапальну дію. Вживається у формі настою, рідкого екстракту (*infusum foliōrum Millefolii, extractum Millefolii fluidum*). Входить до складу шлункових, проносних, гіпотензивних зборів (*species stomachicae, laxantes, hypotensivae*), препарати *Rotocanum, Wundahylum, Phytonum, Phytulventum, Livolenum*.

Пліній вважав, що рослина отримала свою назву на честь Ахілла, учня мудрого кентавра Хірона, який лікував рани цією травою. Діоскорид згадує деревій серед ранозагоювальних і кровоспинних засобів, називаючи його «ранева трава, Ахіллом відкрита». На Русі його використовували здавна з цією ж метою, про нього згадується у старовинних травниках. Називали його «крававник», «порізна трава» і т. д

2. *Adónis vernalis* L. — адоніс весняний, горицвіт весняний (старорубка, чорногорка); жовтоцвіт весняний, горицвіт весняний (стародубка, чорногірка)

Рід. назв. *Adonis*, idis m - латинізована гречка. ім'я Адоніса, сина царя Кіпру, коханого богині Афродіти (Ἄδωνις - від фінік. *adon* - пан).

Перегляд. опр. *vernalis*, e – від *ver*, *veris* n – весна – весняний. Вказує час цвітіння рослини.

Лік. сировина: *Hérba Adónidis vernalis* – трава адонісу весняного. Вживається у формі сухого екстракту (*extractum Adonidis vernalis siccum*), настою (*infusum herbae Adonidis vernalis*), який входить у мікстуру Бехтерева (*mixtura Bechterevi*).

Сухий екстракт адонісу міститься в таблетках "Адоніс бром", покритих оболонкою (*tabulettae "Adonis-brom" obductae*), у препаратах *Cardiovalenum, Cardiophytum, Adonidum siccum et fluidum*

У Греції Адоніса вважали сином Фієса та його дочки Мірри (Смирни), за велінням Афродіти пристрасно закоханої у свого батька. Так Мірра була покарана за те, що не шанувала Афродіту, не вірила в її могутність. Коли Фієс дізнався про це, він хотів убити дочку, але боги пошкодували дівчину, перетворивши її на миррове дерево, з ствола, що тріснув, якого й народився

Адоніс. Дитина була напрочуд гарна. Афродіта передала його виховання богині підземного царства Персефоні. Коли Адоніс виріс, Персефона відмовилася повернути його Афродіті. У суперечку втрутився Зевс і наказав, щоб певний період часу Адоніс провів в підземному царстві у Персефони, а іншу частину - на землі в Афродіти, улюбленцем якої він став. Відкинутий Афродитою бог війни Арес вирішив умертвити прекрасного юнака. Він наслав на нього лютого вепря.

Афродіта просила Адоніса не ходити на полювання, але він не послухався її і був смертельно поранений вепрем. На тому місці, куди падали краплі крові Адоніса, за велінням Афродіти, виростали прекрасні квіти. В Греції в адонії всюди виставлялися зображення померлих, у будинках ставили «садки Адоніса» — кошики з квітами, що швидко в'януть, вирощували в горщики невеликі дерева, прикрашали їх солодким печивом, а через кілька днів зів'ялі рослини викидали, супроводжуючи цей процес похоронними піснями.

Культ Адоніса сирійсько-фінікійського походження. Центром культу Адоніса, бога родючості та рослинності, було біблійське свято яке відзначали як оплакування вмираючого і щорічно відряджуючого життя природи. У ліванській річці Адоніс у липні вода ставала червонуватою, тому що під час танення снігів у горах розмивалися червоні глини. Ця вода, що біжить з гір, де загинув Адоніс, вважалася кров'ю померлого бога. Жінки одягали жалобний одяг, обстригали свої коси в жертву богу, сідали на березі річки і оплакували Адоніса. Наступного дня починалися веселощі у святилищі Афродіти, присвячені воскреслому божеству. Культ Адоніса існував також у Єгипті, на Кіпрі та Лесбосі.

3. *Allium céra* L. — цибуля ріпчаста; цибуля городня, цибуля луската

Рід. назв. *Allium*, ii n – часник, етимологія не з'ясована.

Одні пов'язують слово із кельт. *all* (пекучий) через пекучий смак цибулин, інші - з лат. *halāre* (пахуче, пахнути).

Перегляд. опр. *céra*, ae f — цибуля, цибулина, походить від кельт. *ser*, *sar* - голова, що характеризує форму цибулини.

Лік. сировина: *Búlbi Állii cérae* (*búlbi Cérae*) - цибулини цибулі.

Використовуються у формі настоянки (*tinctura Allii cérae*) як антисептичний засіб. Спиртова витяжка із цибулин *Allilcerum* застосовується при проносах, атонії кишечника.

Лікувальні властивості цибулі були відомі багатьом народам. У єгипетських пірамідах, побудованих понад 5000 років тому, є зображення цибулі.

Цибуля, часник згадується в найдавнішій бібліотеці світу — бібліотеці царя Ашшурбанапала, що складається з тисяч обпалених глиняних табличок. У Єгипті

цибуля була присвячена богині Ісіді і шанувалася як священна рослина. Народу заборонялося вживати цибулю у святкові дні, тому що він викликав сльози на день радості. Стародавні римляни включали цибулю та часник у їжу воїнів, вважаючи, що їх вживання збільшує силу та мужність. На Сході є приказка: «Цибуля, у твоїх обіймах проходить всяка хвороба», у слов'ян: «Цибуля від семи недуг»

Гіппократ писав про те, що цибуля оберігає від хвороб, її використовували для лікування ревматизму, подагри, ожиріння.

Ібн Сіна (XI ст.) говорив про те, що «цибуля корисна при забруднених ранах, вичавленим соком з медом корисно змащувати очі від більма, зміцнює шлунок, збуджує апетит».

За часів хрестових походів цибулю цінували дуже дорого: викуп за полоненого воїна становив вісім цибулин. Оберегом від дії нечистої сили служили тарілки з розтертими цибулинами, які ставили на вікнах та біля дверей. У стародавніх російських травниках говорилося про те, що «... під час морової пошесті або інших прилипливих хвороб потрібно розвішувати в кімнатах зв'язки цибулі, чому не проникає в них зараза і повітря в покоях очиститься», а «... під час вимирання худоби слід було нанизувати на нитку більше цибулин і часникових головок і прив'язувати на шию коровам, коням, вівцям, щоби не заразилися»

4. *Allium sativum* L. — часник посівний, часник, цибуля-чеснок; часник до городньої (променівка)

Народна назва - *Allium séra* L.

Видове опр. *sativus*, a, um - посівний.

Лік. сировина: *Bulbi Allii sativi* - цибулини часнику. Використовуються у формі настоянки (*tinctura Allii sativi*) при порушенні травлення, густого екстракту (*extractum Allii sativi spissum*), який входить до таблеток «Аллахол» (*tabulettae «Allocholum»*), перли екстракту часнику (*perlae extracti Allii sativi*), є в препаратах *Alicorum*, *Carinatum*, що застосовуються для лікування атеросклерозу.

Часник, як і цибуля, застосовується в народній медицині з найдавніших часів. У Стародавній Греції його використовували проти зміїних укусів, у слов'ян називали «змійною травою». У Римі стверджували, що «часник спалахує серце героя, коли холод його зледеніє», тому для воїнів було обов'язковим вживання часнику.

Єгиптяни використовували часник як ліки багато століть до н. е. про що свідчать дані, отримані з дослідження гробниць. Носіям тяжкостей наказувалося

вживати в їжу більше часнику, щоб підтримувати фізичну силу. Є відомості, що у Стародавньому Єгипті голівка часнику використовувалася як розмінна монета.

У Тибеті відомий часниковий напій, який застосовувався в народній медицині під час лікування багатьох хвороб.

У середньовіччі воїни носили амулети, що оберігають від меча і стріл — головки часнику або дикої цибулі. Один з видів цибулі до цих пір називається *Allium victoriale* - лук переможний. У XVI ст. часник застосовували як проти чуми.

У старовинному нашому травнику говорилося, що «... часник вважається загальним ліками від отрути, укусів змій, заразних хвороб, а особливо від чуми». У роки Першої світової війни сік часнику використовували для лікування гнійних ран

5. *Áloë arboréscens* Mill. — алое деревоподібне; алое деревовидне, столітник

Рід. назв. *Aloë, es f* — латинізована гречка. 'αλό η - алое, запашне дерево для куріння. Етимологія неясна. Припустимо, пов'язане з арабською. *aloeh* (блискучий) або давньоєврей. *halal* (гіркий), тому що сік рослини дуже гіркий. Висохлий блискучий сік алое називався «сабур» (від арабськ. *sabr* — терпіння). У арабів алое було символом терпіння, оскільки може довго залишатися без води (зірвана рослина довго не в'яне). У древньому Єгипті «алое» називали деревину якогось дерева, яке використовували для муміфікації трупів і як пахощі в деяких релігійних обрядах.

Видова назва - *arborescens, ntis* — дерево, що стає (прич. наст. вр. від *arborescere* - ставати деревом).

Лік. сировина: *Folia Áloës recéntia* — свіже листя алое, є сировиною для отримання соку (*succus Aloës*), препаратів-біологічних стимуляторів: *extractum Aloes fluidum pro injectionibus; extractum Aloes fluidum, tabulettae Aloes, linimentum Aloes*; Препарат *Alogomum* містить сік алое.

Батьківщина алое - Африка. Відомо як лікарський засіб багатьом народам. Деякі види алое мають гострий ароматний запах, його споживали на Сході як найдорожчий фіміам. У Єгипті соком алое умащували тіла померлих. Клеопатра використовувала сік алое в косметичних зіллях. Римляни розводили алое у садах.

Сік алое входив до складу знаменитого «еліксиру для довгого життя», який застосовували в період середньовіччя як чудодійний засіб. На Близькому Сході вхід у будинок прикрашали листям алое, тому що йому приписували магічні властивості, алое - символ довгого і благополучного життя.

У Єгипті цей звичай існує й у наші дні. Здавна алое використовували в китайській медицині для лікування багатьох хвороб, димом алое лікували рани

та виразки. Екстракт алое отримували з Африки під назвою «слонова жовч». Використовували алое для очищення душі, вигнання злих духів. У Святому Письмі розповідається про те, що при похованні Христа Нікодим приніс сік алое зі смирною. У наш час алое (столітник) — кімнатна рослина, яка широко застосовується для домашнього лікування.

6. *Althaea officinalis* L. - алтей лікарський; алтєя лікарська

Рід. назв. *Althaea*, ae f - латинізована гречка. Назва рослини *althaia* (ἄλθαία) від грец. ἄλθος - ліки або від *althomai* (ἄλθομαι - зцілюватися, гоїтися). Цю рослину згадували багато древніх авторів (Теофраст, Пліній, а також Діоскорид, який писав: «називається ἄλθαία за багато цілісні властивості»).

Видова назва - *officinalis*, e - аптечний, лікарський (*officina*, ae f - аптека); *armeniacus*, a, um — вірменська, утворена від геогр. назви, вказує на місце зростання.

Лік. сировина:

- 1) *Radices Althaeae* - коріння алтея;
- 2) *Herba Althaeae* - трава алтея.

Використовуються у формі екстракту сухого та рідкого (*extractum Althaeae siccum*, *extractum Althaeae fluidum*), настою (*infusum radicum Althaeae*), сиропу (*sirupus Althaeae*). Коріння входить у грудні та пом'якшувальні збори (*species pectorales*, *species emollientes*), сухий екстракт входить до мікстури для дітей проти кашлю (*mixtura contra tussim pro infantibus*), порошкований корінь алтею є формотворчим засобом (*remedium constituens*) для пігулок. З трави алтею виготовляють препарат *Mucaltinum*, який застосовується як відхаркувальний засіб. Рослина відома багатьом народам з давнину, з IX ст. до н. е.

У середні віки алтей вирощували в монастирських садах у лікувальних цілях. Карл Великий (VIII – початок IX ст.) видав королівський указ, у якому наказував своїм підданам вирощувати в господарствах лікарські рослини, серед яких був алтей, що говорить про його популярність.

7. *Amygdalus communis* L. var. *amara* et *dulcis* — мигдаль звичайний, різновиди: м. гірський і м. солодкий; мигда ль звичайний

Amygdalus amara L. — мигдаль гіркий; мигда ль гіркий

Amygdalus dulcis L. - мигдаль солодкий; мигда ль солодкий

Рід. назв. *Amygdalus*, if — латинізована гречка. на звання дерева *amygdale* (ἄμυγδάλη - мигдаль), етимологія неясна. Мигдаль був відомий вже в давнину. Про походження грецьк. іменника одні вчені пов'язують з арабської. *almugdala* (красиве дерево), інші - з перс. *Munga* (гіркий мигдаль), тому що Персія є батьківщиною дерева (Діо скорид, Теофраст).

Видова назва - communis, e - звичайний; amarus, a, um гіркий, характеризує смак насіння; dulcis, e - солодкий, характеризує смак насіння.

Лік. сировина:

- 1) Sémīna Amýgdali amárae – насіння гіркого мигдалю;
- 2) Sémīna Amýgdali dúlcis – насіння солодкого мигдалю.

З насіння обох видів отримують олію, яку використовують як розчинник для камфори, як основу для мазей, а також для приготування масляних емульсій

Óleum Amygdalárum - мигдальне масло (amygdala, ae f - мигдаль, плід мигдального дерева).

Áqua Amygdalárum amaraum — гіркоминдальна вода, готується з макухи насіння гіркого мигдалю, застосовується як заспокійливий та болезаспокійливий засіб.

Грецький міф оповідає про кохання фракійської царівни Філліди та юнаки Афоманта, який вирушив воювати під стіни Трої. Троя впала, афінський флот повернувся додому, а корабель, на якому плів Афомант, затримався в дорозі через течію в днищі. Дев'ять днів ходила Філліда зустрічати нареченого, але марно. Від горя дівчина померла, вирішивши, що Афомант загинув. Афіна перетворила Філліду на мигдальне дерево. На наступного дня наречений оплакував свою наречену, обіймаючи дерево. У відповідь на його ласку на гілках розпустилися квіти, а не листя. Ось чому у мигдального дерева спочатку з'являються квіти, а потім листя. Щороку афіняни на честь Філліди та Афоманта влаштовували свято танців. Греки вірили, що всю гіркоту печалі бідної Філліди увібрали в себе насіння гіркого мигдалю.

У Стародавній Індії плоди гіркого мигдалю служили дрібною монетою, яка називалася баддам (0,2 копійки сріблом). У Єгипті нільську воду під час розливу очищали, пропускаючи її через товчений мигдаль. Цим самим способом очищав воду Мойсей, коли вів юдеїв через пустелю.

У східному Середземномор'ї мигдаль квітучий - символ весни, він завжди зацвітає першим. Мигдаль - обрядове дерево. У християнстві мигдаль квітка — символ щасливого шлюбу. Діва Марія зображується іноді в ореолі, що нагадує форму мигдалю.

8.Artemisia absínthium L. — полин гіркий;

Рід. назв. Artemisia, ae f утворено від грец. artemes ('αρτεμίσια, 'αρτεμής - здоровий). Назву вважають похідною від імені Артемізії ('Αρτεμισια), цариці Карії. Жила вона, як повідомляє Пліній, у IV ст. до н. е. і зцілилася від хвороби полином гірким. Деякі вчені вважають, що слово зроблено від імені богині Артеміди ('Αρτέμις), що полегшує пологи, тому що полин використовували як

рододопоміжний засіб.

Перегляд. опр. absinthium, II n. утворено від грец. Apsinthion (ἀψίνθιον; ἄ - заперечення, ψίνθος - задоволення), рослина дуже гірка (показник гіркоти 1:10 000)

Лік. сировина:

- 1) Folia Absinthii - листя гіркої полину;
- 2) Herba Absinthii - трава гіркої полину.

Сировина містить ефірну олію та гіркі глікозиди (Absinthinum, Anabsinthinum, Artabsintinum). Використовується в жовчогінних та апетитних зборах (species cholagogae, species amarae), у формі настоянки (tinctura Absinthii), входить у гірку настоянку (tinctura amara), комплексний препарат Polyphytolum-1 (balsamum)

Про полин згадували Гіппократ, Гален, Діоскорид та Авіценна.

Полин - найгірша рослина на землі. Народні легенди розповідають про те, що став полин такою гіркою тому, що увібрала в себе всю гіркоту людських страждань та розчарувань. Полин - символ всього гіркої, але вона зцілює хвороби, приносить втіху, як вважали давні. В античній медицині полин вживався як ранозагоювальне, шлунковий, глистогінний засіб. З полину готували полинове вино. Пліній розповів про те, що на спортивних змаганнях, де змагалися четвірки коней, переможець мав випити кубок полинового вина. Пліній також стверджував, що мандрівник, що має при собі полин, або хто прив'язав її до ноги, не відчує втоми. В античні часи в чорнило додавали полин, щоб миші не чіпали сувої.

У Єгипті жерці Ізиди — богині материнства та родючості — у свята ходили з вінками полину на голові. Вважалося, що вінки з підлоги, які носили на голові і на грудях, здатні вберегти від нападів епілепсії, від поганого впливу.

Іудеї повинні були їсти пасхального ягня з гіркими травами - полинню, гірким латуком, що символізувало лиха під час сорокарічної мандрівки народу пустелею. Полин символізує також страждання Христа. На Русі сік полину використовували як ранозагоювальний засіб і для лікування лихоманки, про що йдеться у старовинних травниках. Полин вважався оберегом від русалок: В четвер дівчата рвали полин і вплітали в коси. Існувало повір'я, що русалки ніколи не стануть лоскотати до смерті ту, у якої полин у косах. Інше прислів'я говорить про гіркоту полину: «Полин пахне хліб чужий», «Гірка, як полин», «Не я полин-траву садила, сама окаянна вродила», «Крапля полину в чаші радості», «Мова як мед, а справа - як полин», «Полин після меду гірше самої себе», «Чужа дружина — лебідка, а своя — полин гіркий». Одна з назв полину — «вдовина трава»

У Святому Письмі полин - уособлення людських вад, гірко розплачуватись за які кожному доведеться. Христос говорив: Я нагодую їх полином і напою їх водою з жовчу». Полином, зібраним на Успіння (28 серпня) та освяченим у церкві, обкурювали житла та стайні під Новий рік та Різдво, щоб уберегтися від чаклунських сил. Напередодні Івана Купала, коли всі трави набувають магичної сили, з полину плели вінки та пояси, ходили з ними цілий день, щоб уберегти себе від нечистої сили. Існувало повір'я, що голосно вимовлене слово «чорнобиль, чорнобиль» знищує всяке чаклунство.

9. *Átropa belladónna* L. — звичайна красуня (беладонна, сонна одур); біладо назвичайна (красуня, сонник)

Рід. назв. *Atropa*, ae f утворено від імені однієї з трьох мойр (богинь долі) Атропос (*Ἄτροπος* - невідворотна), яка перерізала нитку життя кожного смертного. Назва вказує на те, що рослина отруйна.

Видова назва - *belladonna*, ae f - беладона, беладонна. Утворено на початку XVI ст. від італ. *bella donna* (прекрасна дама, красуня).

Сік рослини італійські модниці закопували в очі – зіниці розширювалися — очі здавались великими.

Caucasicus, a, um утворено від геогр. назви, вказує на місце зростання виду.

Лік. сировина:

- 1) *Fólia Belladónnae* - листя беладони;
- 2) *Hérba Belladónnae* - трава беладони;
- 3) *Radíces Belladónnae* - коріння беладони.

Усі види лікарської сировини містять алкалоїди *Atropinum*, *Scopolaminum*, *Hyoscyaminum* etc.

Використовується у формі настоянки (*tinctura Belladonnae*), відвару (*decoctum radicum Belladonnae*), сухого екстракту (*extractum Belladonnae siccum*), свічок (*suppositoria "Anusolum", "Bethiolum"*), входить до складу комплексних препаратів *Belasthesinum*, *Besalolum*, *Belalginum*, *Becarbonum*, *Belloid*, *Bellaspon*, *Bellataminalum*, *Bellazonum*, крапель Зеленіна (*guttae Zelenini*), порошку проти астматичного (*pulvis antiasth*).

У народній медицині країн Сходу використовується понад 2500 років. На Русі перші відомості про беладону містяться в травниках XV ст., де вона називається «сонною дурницею», «шаленою вишнею», що характеризує симптоми отруєння, що викликається нею. Разом з бленою, дурманом, скополією і мандрагорою беладона входила до складу багатьох «чаклунських зілля і напоїв». Відьми та чаклуни перед пророцтвами і пророкуваннями натиралися маззю, що містила беладону, і впадали у стан глибокого трансу з

зоровими та слуховими галюцинаціями. У народі вважалося, що таким рослинам опікується темні злі сили. У складі війська стародавніх германців були воїни-ведмеді (берсерки), які перед битвою натягували на себе ведмежі шкури, пили «чаклунське зілля», до складу якого входила беладона, приходили вкрай збуджений стан і кидалися в бій, змітаючи все на своєму шляху.

Відомо, що на початку ХХ ст. болгарський селянин Іван Фаєв лікував паркінсонізм ліками, склад якого тримав у секреті. Результати лікування були успішними. Італійська королева Олена у вигляді благодійності купила у Фаєва секрет за 4 млн. лір та побудувала госпіталь, де лікували хворих на цю хворобу. Виявилось, що до складу ліків входив корінь беладони, кореневища лепехи, тваринне вугілля, мускатний горіх.

Висновки

Важливо те, що наша сучасна традиційна медицина все ж прямо пов'язана з нетрадиційною, народною медициною, адже всі лікарські речовини беруться із невичерпного джерела природи. Однозначної відповіді на це питання не існує. Адже виходячи з ситуації, ефективними можуть виявитися і традиційні методи лікування і нетрадиційні. Навряд чи варто ризикувати і лікувати рак травами, коли потрібне оперативне втручання, в той же час не варто кожную застуду лікувати антибіотиками, коли можна обійтися відваром трав. Сьогодні застосування лікарських рослин та препаратів на їх основі у лікуванні різних захворювань — загальноприйнята практика, яка знайшла свій відгук і у експертів ВООЗ, які зазначають, що в ході медикаментозної терапії приблизно у 75% хворих доцільно застосовувати саме лікарські засоби на рослинній основі. Ще один привід згадати про препарати на рослинній основі - це особливості профілю їх безпеки, що особливо важливо, якщо відповідного лікування потребує дитина.

Одне безперечно: нетрадиційна медицина або застосування трав у традиційній медицині, яка упродовж століть вважалася непотрібною і антинауковою, наразі створює потужну конкуренцію науковим методам лікування, натякуючи на те, що у житті завжди є місце диву.